

«ایران» از نگاه ۵ کارشناس انرژی به بررسی چشم انداز ۲۰۲۱ صادرات نفت کشور می پردازد

سالی که بازار منتظر نفت ایران است

عطیه لیاف
خبرنگار

یکی از پیش بینی های قوی برای بازار جهانی نفت خام در سال ۲۰۲۱، کم رنگ شدن تحریم های ایران و افزایش

صادرات نفت کشورمان است. تقریباً این مسأله در تمام چشم اندازهای بین المللی سال ۲۰۲۱ مورد اشاره قرار گرفته و بازار هم به نوعی منتظر بازگشت بشکه های نفت ایران در این سال است. البته با اما و آگاهی های نظیر سخت بودن تفاهم میان ایران و آمریکا با شروط

احتمالی دو طرف، انتخابات آتی ریاست جمهوری ایران و احتمال انتخاب شدن رئیس جمهوری مخالف برجام و مسائلی از این دست. اما درحالی که دنیا معتقد است ایران می تواند جایگاه سابق خود در بازار نفت را در سال ۲۰۲۱ به دست آورد، چشم انداز داخلی

چگونه است و کارشناسان کشور که از نزدیک شاهد وقایع داخلی هستند، در این باره چه می گویند؟ در ادامه پیش بینی ها و پیشنهاداتی از علی شمس اردکانی، کارشناس اقتصاد انرژی؛ سید مهدی حسینی، کارشناس بین الملل انرژی؛ فریدون مجلسی، کارشناس مسائل

۲۰۲۱، سال تجلی انتخاب های ما

صنعت نفت ایران در ۲۰۲۱ کجای بازار جهانی نفت خام می ایستد؟ آیا بازار نفت ایران احیا می شود؟ سرمایه گذاران دنیا دوباره به کشور می آیند و روند اشتغال و توسعه کلید می خورد؟ پاسخ تمامی این سوال ها بستگی به تصمیم و سیاستگذاری مسئولان دارد. اینکه آیا خواهان گسترش حضور در عرصه بین المللی هستیم؛ یا اینکه می خواهیم در ها را به روی کشور بسته نگه داریم و شرایط کنونی را ادامه دهیم.

کنون با آمدن یک رئیس جمهور جدید به کاخ سفید، یک فرصت در اختیار ایران است. آنچه شرایط را تغییر می دهد ریکرد ما، انتخاب های ما و دست کشیدن از تهدید است. تهدیدهایی که بهانه ای برای تحریم ها شده و ما را از حضور فعال در عرصه بین المللی باز داشته است. در ۲۰۲۱ باید آبرومندانه و عادلانه فرصت سازی کنیم و تحریم ها را کنار بزنیم. در برخی از مواضع برای ایجاد منافع ملی تجدید نظر کنیم. راه حل های منطقه ای و مشترک بخصوص با کشورهای عربی پیدا کنیم. باید توجه کرد که دور زدن تحریم هزینه دارد و اصلا به صرفه نیست. ما برای جلوگیری از خسارت های بیشتر، استفاده از ابزار نفت در روابط بین المللی و بهبود معیشت مردم نیازمند یک تغییر در گفتار، ایجاد تفاهم به صورت منطقه ای و متقابل و عادی سازی هستیم. در این صورت ۲۰۲۱ می تواند سالی باشد که در آن روند بازگشت بشکه های نفت ایران به بازار های جهان کلید بخورد.

فریدون مجلسی
کارشناس مسائل
سیاسی و اقتصادی

۲

بازداشت

سید مهدی حسینی
کارشناس بین الملل
انرژی

سناریوهای مختلفی می تواند برای وضعیت بازار نفت و به طور کلی صنعت نفت در ۲۰۲۱ مطرح باشد. رئیس جمهوری جدید آمریکا وعده بازگشت به برجام و کاهش تحریم ها را مطرح کرده اما شکل برگشت و زمان نیز در این خصوص مهم است. ضمن آنکه ایران نیز یک انتخابات ریاست جمهوری در پیش دارد و نمی توان با اطمینان کافی تحولات ۲۰۲۱ بازار نفت ایران را پیش بینی کرد. با این حال اگر تحریم ها برداشته شود، در بخش عرصه، ایران ظرفیت فروش حداقل ۲ میلیون بشکه نفت را در ۲۰۲۱ خواهد داشت. این درحالی است که بازار بین المللی نفت با افزایش عرضه در ۲۰۲۱ مواجه خواهد بود. یعنی با کاهش تأثیر ویروس کرونا بر اقتصاد جهان به مرور تقاضا رشد خواهد کرد و قیمت ها بالاتر می رود. این مسأله روی بازگشت نفت خامی که به سبب افت تقاضا و یا نفت غیر متعارف و گرانی که با کاهش قیمت ها، روند نزولی عرضه را در سال ۲۰۲۰ تجربه کرده بودند، نیز اثر می گذارد. در نهایت عرضه نفت در ۲۰۲۱ افزایشی است و ایران در صورت تعدیل تحریم های آمریکا باید در چنین فضایی وارد بازار شود. پیش بینی این است که در نیمه دوم ۲۰۲۱ تقاضای جهانی در بازار نفت اطمینان بیشتری پیدا کند و بازار در شرایط مطلوب تری به تعادل برسد. با در نظر گرفتن روند مثبت در مذاکرات بین المللی و عادی سازی روابط احتمالاً صنعت نفت ایران در نیمه دوم سال شرایط متفاوتی با امروز خواهد داشت و با گشایش های بین المللی، بازگشت بشکه های نفت ایران و گرفتن سهم بازار به ویژه در بازار های سنتی کشور، شدنی است. لذا احتمالاً اوپک و اوپک پلاس نیز کمک می کنند که در صورت بازگشت نفت ایران به بازار در نیمه دوم ۲۰۲۱ تعادلی در محدوده ۵۰ دلار در هر بشکه برای قیمت نفت حفظ شود. اما در ۶ ماه اول ۲۰۲۱ نباید منتظر تحولات زیادی باشیم.

۳

بازداشت

علی شمس اردکانی
کارشناس اقتصاد انرژی

کاهش شدت تحریم ها در ۲۰۲۱

کنار رفتن دونالد ترامپ از صحنه سیاست و اقتصاد جهان و آمدن جو بایدن به کاخ سفید، می تواند فضایی برای ایجاد تحول در روابط بین المللی ایران و کاهش تحریم های بانکی و نفتی کشور در ۲۰۲۱ باشد اما این تغییر به اندازه ای نخواهد بود که در آمدهای نفتی ایران بتواند اقتصاد کشور را نجات دهد و جهش رشد اقتصادی پایدار را رقم بزند. نخست آنکه، در ۲۰۲۱ هنوز بازار نفت تحت تأثیر شیوع ویروس کروناست، تقاضای جهانی برای نفت کاهش پیدا کرده و گرفتن سهم صادرات در چنین بازاری آسان نخواهد بود. البته شاید در پایان ۲۰۲۱ و در صورتی که تحریم ها تعدیل شود، صادرات نفت ایران به ۲ میلیون بشکه در روز نزدیک شود. دومین مسأله ای که اجازه نمی دهد صادرات نفت ایران بتواند تغییر شگرفی در اقتصاد کشور رقم بزند، یک ضعف تاریخی است که متأسفانه ادامه دار است و برای سال ۲۰۲۱ نیز شاهد آن خواهیم بود. این ضعف، تباہ کردن منابع حاصل از فروش سرمایه یعنی نفت است. ما سال هاست که در حال ضایع کردن پول نفت هستیم و به همین خاطر ظرفیت تولید نفت کشور در شأن آن نیست. چرا که پول نفت را به جای توسعه صنعت برای روزمرگی های کشور هزینه کرده ایم و امروز هم اگر تحریم ها لغو شود، باز هم همان اتفاق خواهد افتاد. مجلس و دولت باید برای رهایی از خورن سرمایه ملی فکری بکنند. در همین حال یک مسأله دیگر نیز به وزنه های اویزان به بال صنعت نفت اضافه شده و آن هم مصرف بی رویه داخلی و بالا بودن شدت مصرف انرژی در کشور است که عقیده دارم در شکل گیری این مسأله تصمیم سازان کشور بیش از مردم مقصرند. با این حال اگر در ۲۰۲۱ گشایشی حاصل شود و بتوانیم تغییر رویه در مصرف داخلی و سرمایه گذاری برای کاهش شدت مصرف انرژی و توسعه صنعت نفت و ظرفیت سازی برای تولید کلید بزنیم و ریسک سرمایه گذاری را برای سرمایه گذاران داخلی و خارجی کاهش دهیم، این سال نقطه عطفی در تاریخ ایران خواهد شد. ما باید به سمتی حرکت کنیم که معادل ۲۵ درصد تولید ناخالص داخلی سرمایه گذاری انجام شود، آن زمان است که به توسعه پایدار و تولید و اشتغال کمک خواهیم شد.

۴

بازداشت

مرتضی رهزوی فر
عضو هیات علمی
مؤسسه مطالعات
بین المللی انرژی

سال باز کردن گره های صنعت نفت با دست

مهم ترین مسأله ای که صنعت نفت ایران و به صورت کلی اقتصاد کشور در سال ۲۰۲۱ با آن مواجه است، مسائل خارجی و تحریم ها است. اکنون در فضای بین المللی با پیروزی دموکرات ها در آمریکا درجه ای برای بهبود شرایط صنعت نفت به عنوان یکی از پیررئانان اقتصاد کشور باز شده است. اگر در ایران نیز کمی تعدیل در تعاملات بین المللی داشته باشیم، احتمال شکل گیری توافقاتی در جهت کاهش تحریم طی سال ۲۰۲۱ وجود دارد و این مسأله می تواند باب مثبتي برای صنعت نفت ایران و اقتصاد کشور شود.

باید به این مسأله در ۲۰۲۱ بیشتر توجه داشته باشیم که یک اقتصاد متکی به داخل، اقتصادی نیست که با دنیا تعامل نداشته باشد. حتی اقتصاد های پیشرفته کشورهایی مانند آمریکا، آلمان و چین هم توان چنین قطع روابط بین المللی را ندارند و اگر این تعاملات از آنها گرفته شود، ضعیف خواهند شد. باید توجه کنیم که حتی بخش کشاورزی اقتصاد ما به عنوان داخلی ترین بخش آن نیز توان موفقیت در دوره قطع روابط بین المللی را ندارد؛ چه برسد به صنعت نفت که نیازمند یک بازار جهانی و جذب سرمایه های بین المللی است. به نظر می رسد که ۲۰۲۱ سالی برای باز کردن گره های صنعت نفت با دست است و امیدواریم که نرمش هایی در جهت این بهبود دیده شود. البته بازار جهانی نفت خام در ۲۰۲۱ همچنان تحت تأثیر پاندمی کروناست و با جهش های اخیر ویروس چشم انداز واضحی از میزان تقاضای نفت وجود ندارد، اما پیش بینی می شود که در نیمه دوم سال وضعیت قابل پیش بینی تر و فضا برای بازگشت بشکه های نفت ایران به بازار فراهم باشد. ضمن آنکه اوپک پلاس نیز در راستای حفظ قیمت نفت در محدوده ۵۰ دلار احتمالاً همکاری لازم را با ایران انجام می دهد و ورود ایران به بازار خیلی روی قیمت ها تأثیر نمی گذارد.

۵

بازداشت

رضا پدیدار
رئیس کمیسیون انرژی
اتاق بازرگانی تهران

سالی بهتر از ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰

پیش بینی می شود که انرژی در پایان سال ۲۰۲۱ با وجود تمام پیچیدگی ها و اثرات ویروس کرونا بر اقتصاد جهان، جایگاه خودش را با یک رشد حداقل ۵ درصد تا سقف ۱۰ درصد حفظ کند و این مسأله به ایران نیز می تواند در افزایش سهم از بازار کمک کند. با ادامه این مسیر، احتمالاً اوپک پلاس در پایان ۳ ماهه ۲۰۲۱ میزان کاهش تولید خود را به ۵.۷ میلیون بشکه در روز تقلیل خواهد داد و در پایان ۲۰۲۱ نیز با برنامه های جبران عقب ماندگی اقتصاد های جهان، تقاضا بیشتر نیز خواهد شد. در چنین شرایطی ایران اگر تحریم نباشد که می تواند بخش قابل توجهی از بازارش را در فصل پاییز احیا کند اما اگر تحریم نیز باشد، باز هم فرصت بازار گشایی برای کشور وجود خواهد داشت و در هر حالتی ۲۰۲۱ احتمالاً برای صنعت نفت ایران از دو سال اخیر بهتر خواهد بود. به ویژه در بخش فرآورده های نفتی که تقریباً کشورهای همسایه، اوراسیا و شمال آفریقا خواهان محصولات ایران هستند. رشد تقاضای جهانی، امکان صادرات روزانه یک میلیون بشکه در نیمه نخست ۲۰۲۱ تا ۱.۵ میلیون بشکه در روز در نیمه دوم ۲۰۲۱ را برای نفت ایران فراهم می کند. این مسأله به تأمین بخشی از هدف ۲.۳ میلیون بشکه ای دولت کمک خواهد کرد اما تمام آن میسر نخواهد شد و این هدف گذاری با فروش اوراق سلف نفتی به سرانجام می رسد. در این راستا دولت باید ظرفیت و توان بخش خصوصی را نیز در نظر داشته باشد و با پتانسیل این بخش بهره ببرد. برای مدیریت این عملکرد نیز یک نظام رگولاتوری فراهم کند تا بخش خصوصی با ظرفیت خالی در اختیار خود به کمک دولت بیاید. استفاده از این فرصت در ۲۰۲۱ می تواند به یک تحول بینجامد.